

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อัตราแลกเปลี่ยน เป็นตัวกำหนดทิศทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และยังส่งผลถึงความสามารถในการชำระหนี้ระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น หากค่าเงินอ่อนค่าลง ก็ต้องใช้เงินจำนวนที่มากขึ้นในการชำระหนี้กับต่างประเทศ แต่ถ้าค่าเงินแข็งค่าขึ้น ก็จะสามารถใช้เงินจำนวนที่น้อยลงในการชำระหนี้กับต่างประเทศ สำหรับในด้านการค้าระหว่างประเทศนั้น หากค่าเงินอ่อนตัวลง จะทำให้ราคาสินค้าของประเทศถูกลงในสายตาของต่างประเทศ ซึ่งส่งผลดีต่อภาคการส่งออกของประเทศ ในทางกลับกัน หากค่าเงินแข็งตัวขึ้น จะทำให้ราคาสินค้าของประเทศแพงขึ้นในสายตาของต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้ภาคการส่งออกเกิดการชะลอตัว เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนให้มีเสถียรภาพจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ

ในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ มีระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศแตกต่างกัน อาทิ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่, ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี และระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ทั้งนี้อัตราแลกเปลี่ยนในระบบต่าง ๆ ก็มีความผันผวนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละประเทศ เป็นผลมาจากการเลือกใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนั้น ๆ

ภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 แทบทุกประเทศได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ในครั้งนั้น ส่งผลให้หลายประเทศรวมทั้งประเทศในกลุ่มอาเซียนได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศตน ซึ่งจากข้อมูลของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ระบุว่าภายหลังจากการเกิดวิกฤติ ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน อาทิ ประเทศไทย, อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ประเทศฟิลิปปินส์ได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี ประเทศมาเลเซียได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ในขณะที่ประเทศเวียดนามไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน โดยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่มาก่อนหน้านี้แล้ว ทั้งนี้สามารถจัดกลุ่มของประเทศตามระบบอัตราแลกเปลี่ยนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1.1 อัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ

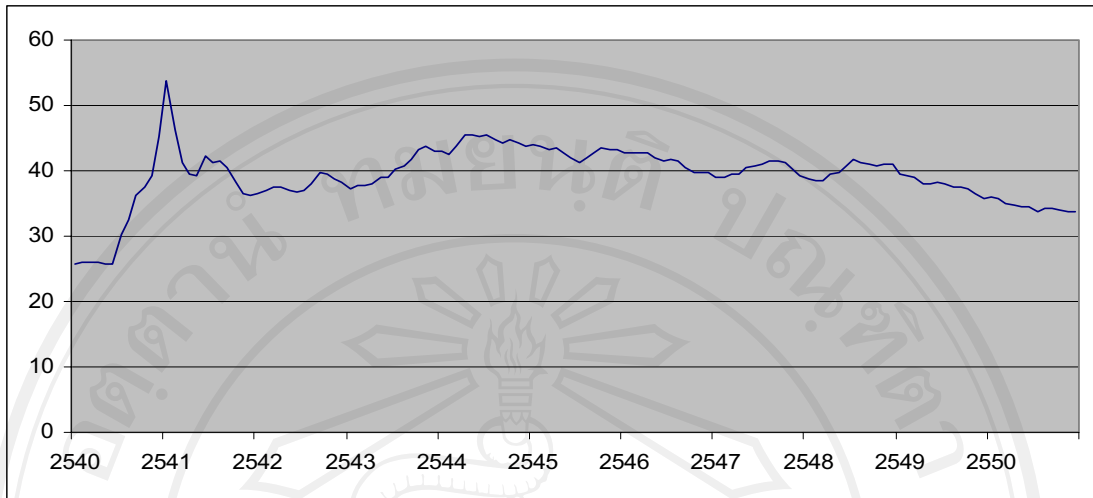
ลอยตัวเสรี	ลอยตัว ภายใต้การจัดการ	คงที่	อื่น ๆ
ฟิลิปปินส์	ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ลาว กัมพูชา พม่า	เวียดนาม มาเลเซีย	บรูไน*

หมายเหตุ: ประเทศบรูไนได้ทำข้อตกลง Currency Interchangeability Agreement (CIA) ในปี 1967 ให้เงินตราของประเทศบรูไนและประเทศสิงคโปร์ สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแทนกันได้ โดยมีค่าเสมอกันและใช้ได้ทั้งสองประเทศ
ที่มา: กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

จากการที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศมีความผันผวนแตกต่างกัน ดังนี้

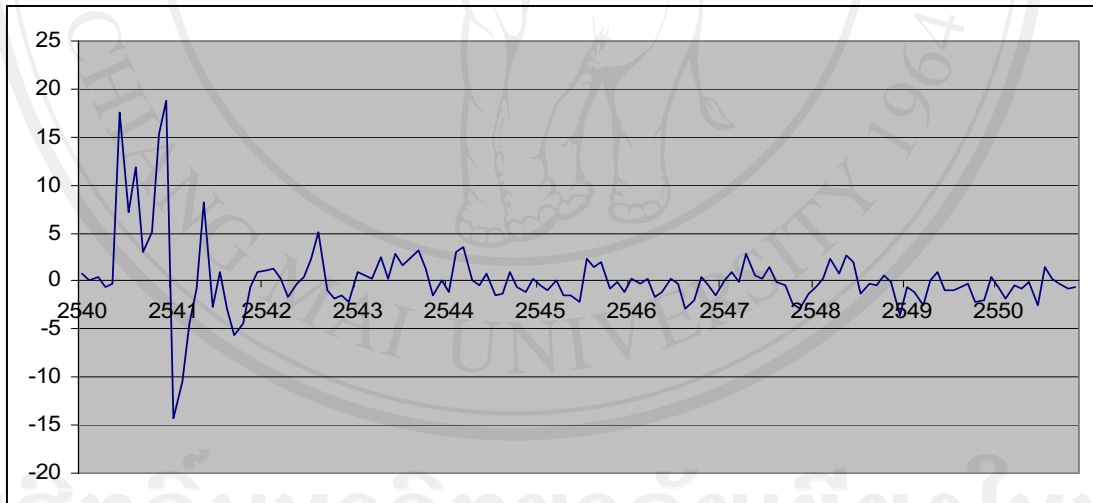
1) ประเทศไทย ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ดังนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงมีไม่มากนัก สังเกตได้จากรูปที่ 1.1 และ 1.2 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2541 ก่อนที่จะเริ่มแข็งค่าขึ้นในปีถัดมา หลังจากนั้น ค่าเงินบาทมีการปรับตัวขึ้นลง แต่ก็ปรับตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 5 โดยค่าเงินบาทมีแนวโน้มที่จะแข็งค่าขึ้นเรื่อย ๆ

รูปที่ 1.1 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

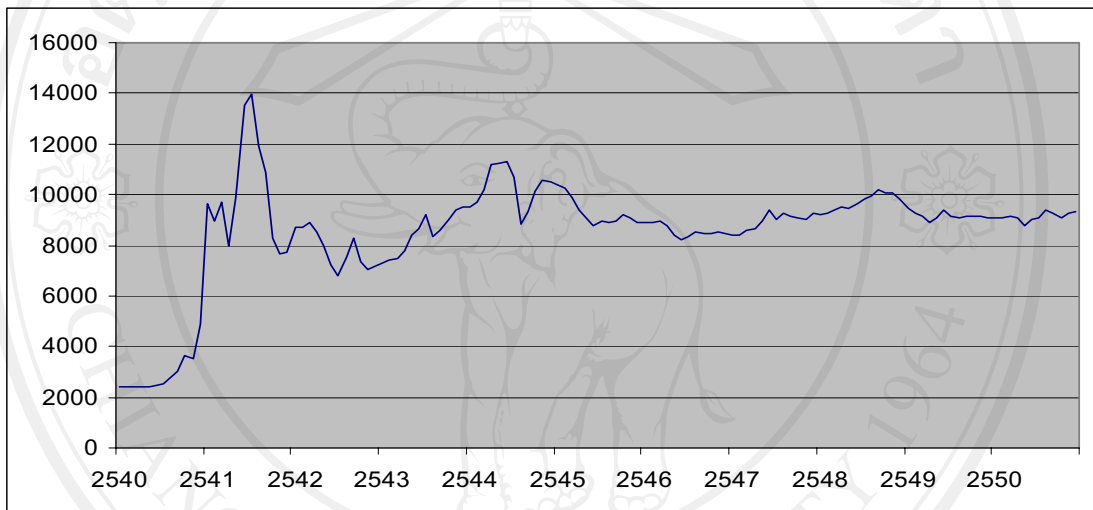
รูปที่ 1.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

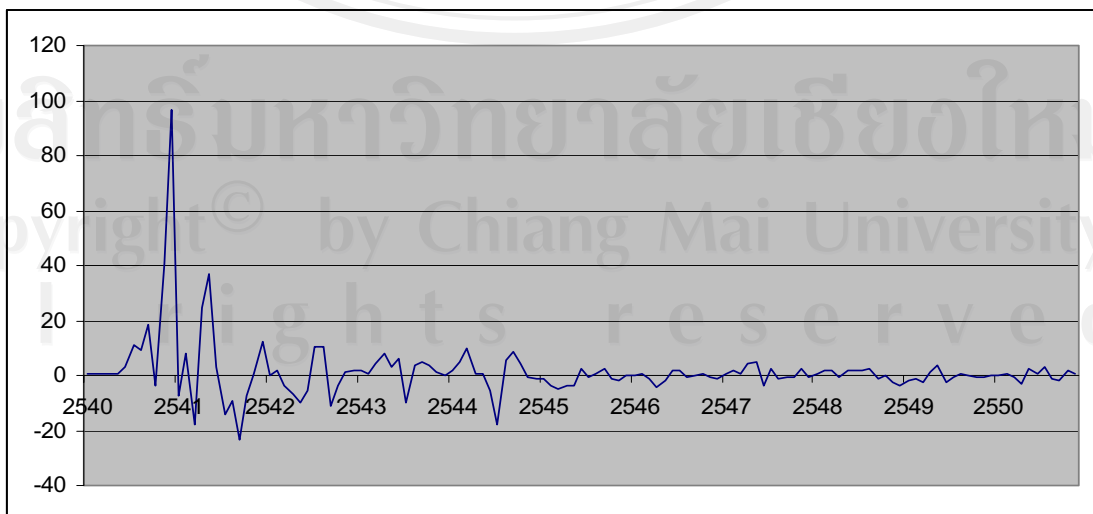
2) ประเทศอินโดนีเซีย ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ดังนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงมีไม่มากนัก สังเกตได้จากรูปที่ 1.3 และ 1.4 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศอินโดนีเซียต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินรูปีอ่อนค่าลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2541 ก่อนที่จะเริ่มแข็งค่าขึ้นในปีถัดมา หลังจากนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2545 ค่าเงินรูปีมีการปรับตัวขึ้นลงค่อนข้างมาก โดยปรับตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 20 แต่หลังจากนั้นเป็นต้นมา ค่าเงินรูปีเริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยมีการปรับตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 5

รูปที่ 1.3 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศอินโดนีเซีย (รูปีต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

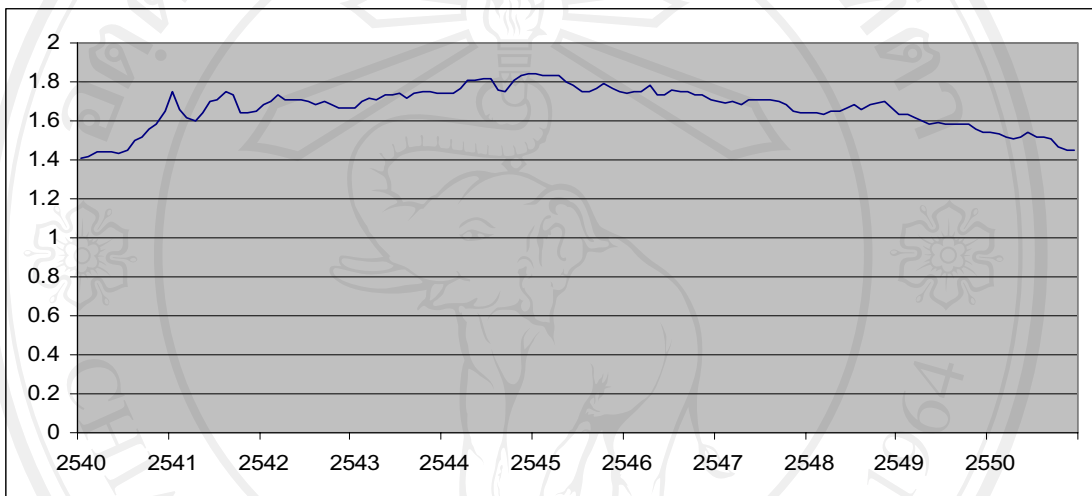
รูปที่ 1.4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

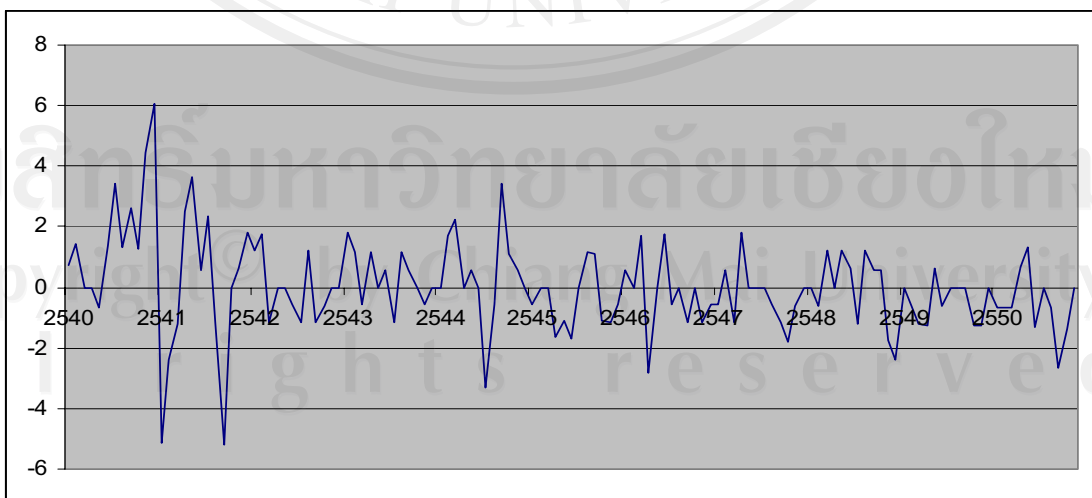
3) ประเทศสิงคโปร์ ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ดังนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงมีไม่มากนัก สังเกตได้จากรูปที่ 1.5 และ 1.6 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศสิงคโปร์ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินมีการปรับตัวขึ้นลงค่อนข้างมาก แต่หลังจากนั้น ค่าเงินมีการเปลี่ยนแปลงไม่เกินร้อยละ 4 โดยค่าเงินดอลลาร์สิงคโปร์มีแนวโน้มที่จะแข็งค่าขึ้นเรื่อย ๆ

รูปที่ 1.5 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศสิงคโปร์ (ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

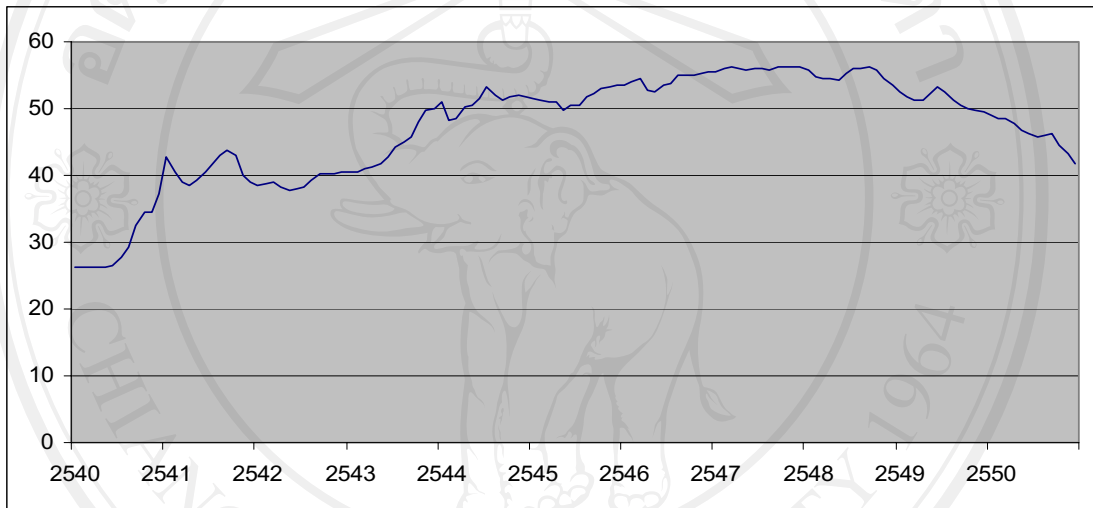
รูปที่ 1.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศสิงคโปร์ (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

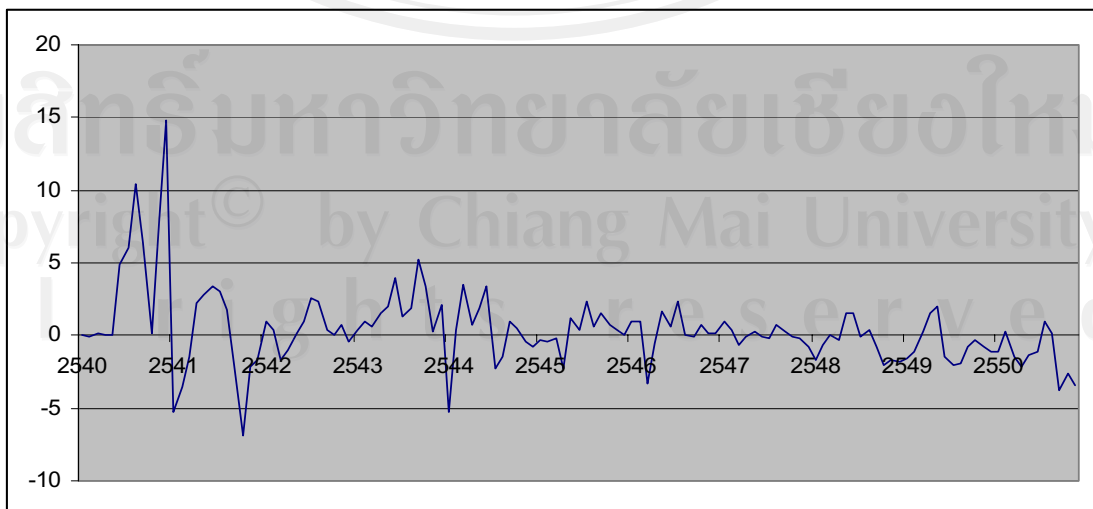
4) ประเทศฟิลิปปินส์ ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี แต่ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนก็แตกต่างจากประเทศไทย, อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการไม่มากนัก ซึ่งสังเกตได้จากรูปที่ 1.7 และ 1.8 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศฟิลิปปินส์ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินเปโซ ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – พ.ศ. 2544 อ่อนค่าลงอย่างมาก หลังจากนั้น ค่าเงินมีการปรับตัวไม่มากนักซึ่งอยู่ในช่วงร้อยละ 5 โดยค่าเงินเปโซมีแนวโน้มที่จะแข็งค่าขึ้นเรื่อย ๆ

รูปที่ 1.7 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศฟิลิปปินส์ (เปโซต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

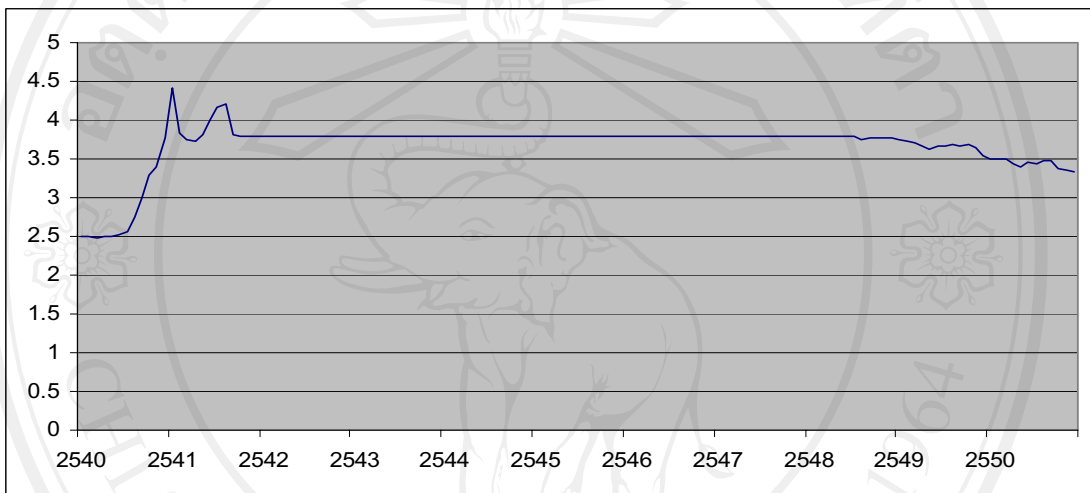
รูปที่ 1.8 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

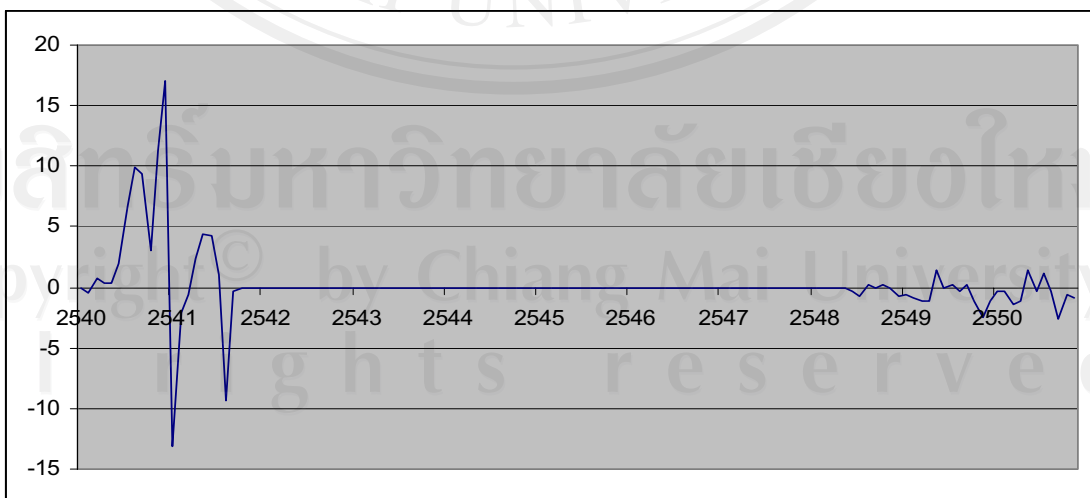
5) ประเทศมาเลเซีย ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ดังนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงค่อนข้างต่ำ ซึ่งสังเกตได้จากรูปที่ 1.9 และ 1.10 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศมาเลเซียต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินริงกิตอ่อนค่าลงค่อนข้างมาก แต่หลังจากนั้น มาเลเซียไม่ได้เปลี่ยนแปลงค่าเงินริงกิตเลย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ค่าเงินริงกิตจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็มี การเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับที่น้อยมาก

รูปที่ 1.9 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมาเลเซีย (ริงกิตต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

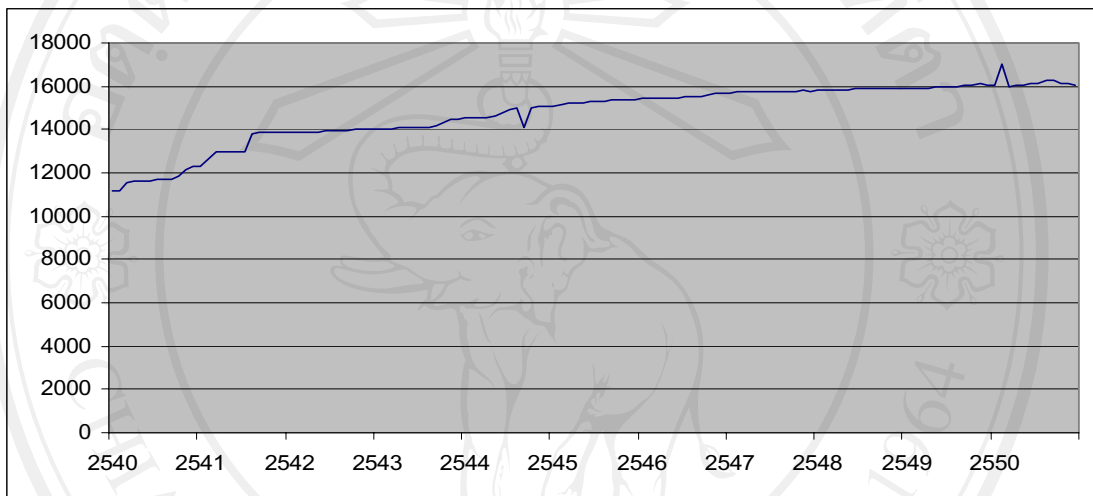
รูปที่ 1.10 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

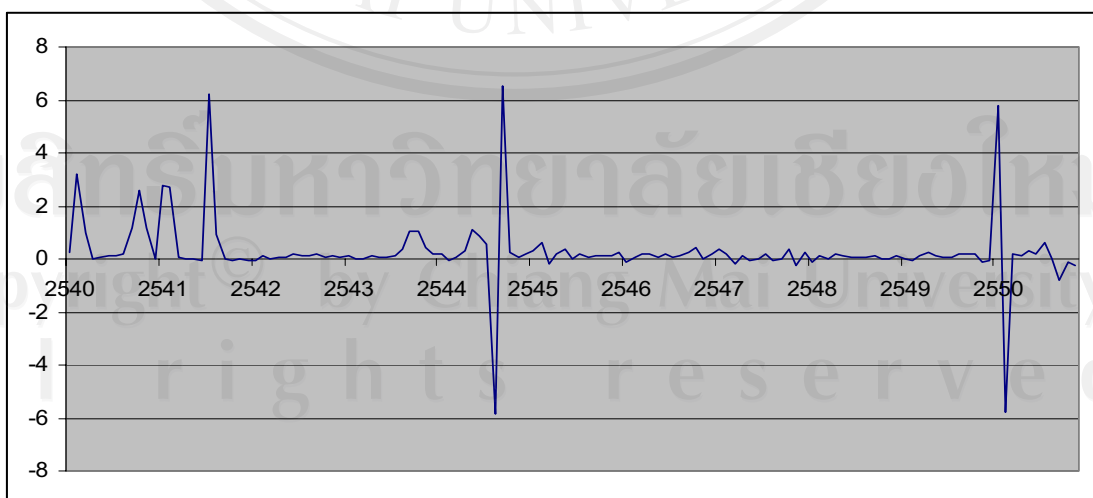
6) ประเทศเวียดนาม ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ดังนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจึงค่อนข้างต่ำ ซึ่งสังเกตได้จากรูปที่ 1.11 และ 1.12 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2541 ประเทศเวียดนามต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ค่าเงินดองอ่อนค่าลงอย่างรวดเร็ว แต่หลังจากนั้น แม้ว่าค่าเงินดองจะอ่อนค่าลงอย่างต่อเนื่อง แต่ก็สามารถสังเกตได้ว่าการปรับตัวของค่าเงินอยู่ในระดับที่ต่ำ

รูปที่ 1.11 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศเวียดนาม (ดองต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: International financial statistics

รูปที่ 1.12 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศเวียดนาม (ร้อยละ)

ที่มา: International financial statistics

จากสถานการณ์อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรีจะมีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมากกว่าประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่หรือลอยตัวภายใต้การจัดการ โดยอัตราแลกเปลี่ยนถูกกำหนดจากหลาย ๆ ปัจจัย อาทิ อัตราดอกเบี้ย, ระดับราคาในประเทศ, ระดับราคาต่างประเทศ และดุลการค้า เป็นต้น แต่ระดับของอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่ออัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละระบบนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น ในระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี อัตราแลกเปลี่ยนจะถูกกำหนดจากอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ โดยไม่มีการแทรกแซงจากภาครัฐ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทางเศรษฐศาสตร์ค่อนข้างมาก อาทิ ในกรณีที่อัตราดอกเบี้ยในประเทศต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ เงินทุนจากต่างประเทศจะไหลเข้าประเทศเนื่องจาก ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า ส่งผลให้อุปทานของเงินตราต่างประเทศสูงขึ้น ดังนั้น ค่าเงินในประเทศจึงแข็งค่าขึ้น แต่สำหรับในกรณีของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่หรือลอยตัวภายใต้การจัดการ แม้ว่าจะมีการไหลเข้าของทุน ซึ่งส่งผลให้อุปทานของเงินตราต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นก็ตาม แต่อัตราแลกเปลี่ยนจะถูกแทรกแซงโดยธนาคารกลางไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงมากจนเกินไป ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเกิดความผันผวนน้อย จากเหตุผลข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า อัตราดอกเบี้ยมีอิทธิพลต่ออัตราแลกเปลี่ยนในระบบลอยตัวเสรีมากกว่าในระบบคงที่หรือลอยตัวภายใต้การจัดการ ซึ่งการศึกษานี้ได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีระดับของอิทธิพลต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในระบบอัตราแลกเปลี่ยนระบบต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการให้อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมีเสถียรภาพ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางนโยบายของประเทศ ทั้งในด้านการค้าและในด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งมีระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (มาเลเซียและเวียดนาม), ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี (ฟิลิปปินส์) และระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (ไทย, อินโดนีเซีย และสิงคโปร์) โดยปัจจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่ ความผันผวนของระดับราคา, ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย, ความผันผวนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ, ความผันผวนของสินทรัพย์ต่างประเทศ และความผันผวนของอุปทานเงิน

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

ช่วยให้ทราบถึงวิธีการจัดการให้อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมีเสถียรภาพ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนนโยบายของประเทศ ทั้งในด้านการค้าและในด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะทำการศึกษาลึถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราแลกเปลี่ยนของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน โดยแบ่งกลุ่มประเทศออกเป็น 3 กลุ่ม ตามระบบอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่, กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ โดยจากทฤษฎีอัตราแลกเปลี่ยนทั้ง 3 ทฤษฎี สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ออัตราแลกเปลี่ยน ได้แก่ ราคาสินค้า, อัตราดอกเบี้ย, ราคาสินค้า, อุปทานเงิน และสินทรัพย์ต่างประเทศ ดังนั้น จึงใช้ตัวแปรดังต่อไปนี้ในการทดสอบความมีอิทธิพลต่ออัตราแลกเปลี่ยน

- 1) ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)
- 2) อัตราดอกเบี้ย (Interest rate)
- 3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)
- 4) สินทรัพย์ต่างประเทศ (Foreign asset)
- 5) อุปทานเงิน (Money supply)

ทั้งนี้ ตัวแปรทุกตัวจะอยู่ในรูปของอัตราการเปลี่ยนแปลง (Percent change)

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบจำลอง GARCH, TARARCH และ EGARCH ในการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าวที่มีต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยเป็นข้อมูลรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้น 132 เดือน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ข้อมูลของทุกประเทศนำมาจาก International financial statistics

(IFS)

1.5 นิยามศัพท์

1) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed Exchange Rate System) เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่มีค่าเสมอภาคกำหนดไว้ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวภายในขอบเขตแคบ ๆ จากค่าเสมอภาค และมีกฎระเบียบที่บังคับให้ธนาคารกลางหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในการควบคุมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยน โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนระบบนี้ คือ มาเลเซียและเวียดนาม

2) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี (Freely Flexible Exchange Rate System) เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวตามภาวะอุปสงค์และอุปทานของเงินตราสกุลนั้น ๆ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนผันผวนขึ้นลงตลอดเวลาตามภาวะอุปสงค์และอุปทาน โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนระบบนี้ คือ ฟิลิปปินส์

3) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (Managed Floating Exchange Rate System) เป็นระบบที่เกิดจากการปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเสรี กล่าวคือ ปล่อยให้อุปสงค์และอุปทานของเงินสกุลนั้นทำงานได้ในระดับหนึ่ง แต่ธนาคารกลางของประเทศนั้น ๆ จะเข้าไปแทรกแซง เพื่อจำกัดขนาดและความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนระบบนี้ คือ ไทย, อินโดนีเซีย และสิงคโปร์